

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 378.091.33.018.43:316.77]:373.3

DOI <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2026-2-159-166>

Кизилова Віталіна Володимирівна,

доктор філологічних наук, професор,

професор кафедри початкової освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Лубни, Україна.

kyzylovavitalina@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2637-0320>

РОЗВИТОК НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА» ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні трансформації освітньої системи, зокрема впровадження компетентнісного підходу в початковій школі, зумовлюють підвищені вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів. Одним із важливих складників їхньої фахової компетентності є сформованість культури професійного мовлення, що забезпечує ефективну педагогічну взаємодію з учнями, батьками й колегами. На цьому робиться акцент у Професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», Концепції Нової української школи, що зумовлює обґрунтування й вибір інноваційних підходів до їхньої професійної підготовки.

Як основний інструмент організації освітнього процесу, мовлення педагога потребує високого професіоналізму, глибокого розуміння принципів спілкування, насамперед мовленнєвого, що формується у процесі індивідуального розвитку як результат виховання й навчання (Кизилова, 2025, с. 3). Утім, практика підготовки здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей свідчить про наявність у них певних труднощів у побудові педагогічного діалогу, умінні дискутувати, толерантно відстоювати свої погляди, точно й аргументовано висловлювати думки, дотримуючись при цьому мовних норм і правил мовленнєвої поведінки, що актуалізує питання використання інноваційних педагогічних технологій, зокрема тренінгових, з метою активізації пізнавальної діяльності, розвитку комунікативних умінь та формуванню навичок професійного мовлення.

Проблема культури мовленнєвого спілкування перебуває у полі зору вітчизняних науковців, зокрема Н. Бабич, К. Климової, Ю. Косенка, О. Пономаріва, М. Пилинського, О. Семенюк та ін. Професійне мовлення, аспекти педагогічної комунікації осмислено у працях Н. Волкової, С. Мусатова, С. Омельчук, Т. Симоненко, О. Яшенкової. Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи висвітлено у працях І. Бега, В. Бондаря О. Савченко, Л. Хомич. Значну увагу науковці приділяють розвитку комунікативної компетентності педагогів як важливого чинника ефективної освітньої діяльності. Використання тренінгових технологій у педагогічній освіті досліджували Д. Богоявленська, В. Зливков, Є. Карпенко, С. Лукомська, В. Підгурська, О. Перець, О. Поправко, М. Поташник, Г. Тараненко, Л. Швидун та ін. Науковці наголошують на їхній ефективності щодо формування професійних умінь, розвитку рефлексії та комунікативних здібностей здобувачів вищої освіти.

Незважаючи на значну кількість досліджень, питання використання тренінгових технологій з метою розвитку комунікативного професійного мовлення бакалаврів і магістрів спеціальності А 3 «Початкова освіта» потребує подальшого наукового осмислення і практичної апробації.

Мета розвідки – обґрунтувати ефективність використання тренінгових технологій щодо розвитку професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення освітніх компонентів філологічного спрямування в закладах вищої освіти.

За слушним зауваженням О. Попової, А. Лесик, професійне мовлення – це комунікація, яка здійснюється за допомогою спеціальних професійно маркованих засобів мови. Його характеризують установка на специфічне спілкування; орієнтація на процес безпосередньої комунікації; відповідність професійних висловлювань різним стилям і жанрам мови (Попова, Лесик, 2021, с. 899). Професійне мовлення вчителя є важливим інструментом педагогічної діяльності, що забезпечує ефективну організацію освітнього процесу та створює умови для результативної комунікативної взаємодії між учителем і учнями. Р. Дружененко визначає професійне мовлення як складник педагогічної майстерності, інструмент педагогічної діяльності, показник педагогічної культури. Маркерами нормативного професійного мовлення сучасного вчителя є відповідність комунікативним ознакам культури мовлення (правильності, точності, логічності, виразності, багатству, доречності, етичності, естетичності, стислості, ясності тощо), а також гнучкість, емоційність, діалогічність, імпровізаційність, саморегулятивність, впливовість, адресованість (Дружененко, 2025). Професійне мовлення вчителя початкової школи повинно корелюватися з віковими особливостями учнів, сприяти формуванню їхньої мовленнєвої культури й розвитку комунікативних умінь. Саме тому підготовка майбутніх учителів початкових класів передбачає формування високого рівня мовленнєвої компетентності.

Погодимося з думкою Р. Дружененко, що основою професійного мовлення є сформована професійна мовнокомунікативна компетентність, що забезпечується лінгвістичним, технічним, прагматичним, предметним компонентами (Дружененко, 2025). Лінгвістичний компонент характеризується дотриманням норм літературної мови; багатством словникового запасу; точністю й логічністю висловлювань; доречним використанням термінів. Технічний компонент пов'язаний з технікою мовлення (чітка дикція, правильна вимова звуків, мовне дихання, дотримання інтонаційної виразності, темпу й ритму мовлення). Прагматичний компонент стосується мети й ефективності педагогічного спілкування. Він забезпечує педагогічну результативність мовлення. Предметний компонент пов'язаний зі змістом мовлення, тобто з навчальним матеріалом.

Формування цих складників у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи потребує використання сучасних педагогічних технологій, які забезпечують активну участь здобувачів вищої освіти в навчальному процесі та створюють умови для практичного застосування мовленнєвих умінь. Однією з таких технологій є тренінгове навчання, яке широко використовується у сучасній педагогічній освіті. Під тренінговими технологіями розуміють «систему діяльності щодо відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань у процесі навчання» (Швидун, Виноградова, 2025, с. 159; Перець, 2011, с. 256). В основі тренінгових технологій лежить колективна робота групи, яка в підсумку має сформувати певне бачення з теми дискусії. Тренінги дозволяють розвивати в учасників креативне та критичне мислення, вміння комунікувати, висловлювати власні думки, здійснювати індивідуальний підхід (Швидун, Виноградова, 2025, с. 160).

Застосування тренінгових технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи сприяє формуванню комунікативної компетентності, розвитку мовленнєвої культури та набуттю практичного досвіду педагогічного спілкування. Г. Тараненко, О. Поправко вбачають переваги тренінгових технологій навчання в порівнянні з традиційними, зокрема, щодо більш широких можливостей використання учасниками власного та соціального досвіду, міжособистісної комунікації, спільного вирішення поставлених завдань, подолання конфліктів, віднаходження спільних точок дотику, пошуку компромісів тощо (Тараненко, Поправко, 2021, с. 155). Тренінгові заняття створюють сприятливі умови для формування навичок педагогічного мов-

лення, оскільки вони дозволяють здобувачам відпрацьовувати різні комунікативні ситуації, що можуть виникати у професійній діяльності вчителя.

Ефективність використання тренінгових технологій у розвитку професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи залежить від створення відповідних педагогічних умов. Важливим є створення сприятливого психологічного середовища, яке забезпечує відкритість, довіру та активну взаємодію учасників навчального процесу. Така атмосфера сприяє вільному висловленню думок, обміну досвідом та розвитку комунікативних умінь студентів. Не менш важливою умовою є практична спрямованість тренінгових занять. Вправи повинні бути максимально наближеними до реальних педагогічних ситуацій, з якими майбутні вчителі можуть зіткнутися у своїй професійній діяльності. Третьою умовою є систематичність використання тренінгових технологій у навчальному процесі. Окремі тренінгові заняття не можуть забезпечити стійкого результату, тому вони повинні бути інтегровані у систему професійної підготовки студентів. Ще однією важливою умовою є використання рефлексивних методів навчання. Після виконання тренінгових вправ студенти повинні аналізувати власну діяльність, визначати труднощі та шляхи їх подолання.

У процесі практичної підготовки здобувачів вищої освіти ОП «Початкова освіта» на заняттях філологічного циклу використовуються різноманітні тренінгові вправи, спрямовані на розвиток мовленнєвої компетентності. Наприклад, *«Поясни доступно»*. Здобувачам пропонується пояснити складне поняття (наприклад, граматичне правило) так, ніби вони звертаються до учнів початкової школи. Інші учасники тренінгу оцінюють зрозумілість пояснення і пропонують можливі шляхи його вдосконалення. Вправа *«Педагогічний діалог»* спрямована на розвиток навичок комунікації в різних педагогічних ситуаціях. Студенти працюють у парах і моделюють ситуації спілкування між учителем та учнем, учителем і батьками або між учителем і колегами. Після виконання вправи відбувається обговорення результатів й аналіз використаних мовленнєвих стратегій. Вправа *«Мовленнєва імпровізація»* (розвиток мовленнєвої гнучкості та творчості) пропонує короткий педагогічний сюжет, який необхідно продовжити у формі усного висловлювання. Це сприяє розвитку швидкості мовленнєвого реагування та формуванню навичок педагогічної імпровізації. Вправа *«Педагогічна ситуація»* (формування навичок конструктивної комунікації). Здобувачам пропонується ситуації, що можуть виникнути у класі (конфлікт між учнями, складне запитання учня, необхідність пояснити складну тему). Завдання полягає у тому, щоб запропонувати варіант педагогічної відповіді, використовуючи ефективні мовленнєві засоби.

У наведеній таблиці 1 продемонстровано приклади тренінгових методів і вправ щодо розвитку професійного мовлення майбутніх педагогів.

Значний потенціал щодо удосконалення навичок професійного мовлення здобувачів освітньої програми «Початкова освіта» мають освітні компоненти (обов'язкові, вільного вибору) філологічного спрямування, що передбачені програмами з підготовки бакалаврів і магістрів у Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»: «Усна й письмова комунікація та академічна риторика», «Сучасна українська мова», «Теорія і практика мовленнєвої комунікації», «Мовленнєва комунікація у професійній діяльності вчителя початкової школи».

Зокрема, у процесі практичної діяльності при опануванні ОК вільного вибору «Теорія і практика мовленнєвої комунікації» (рівень бакалаврату), обов'язкового ОК «Мовленнєва комунікація у професійній діяльності вчителя початкової школи» (магістерський рівень) нами було розроблено *модель розвитку професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи* засобами тренінгових технологій відповідно до лінгвістичного, технічного, прагматичного, предметного компонентів. Запропонована модель ґрунтується на їхній інтеграції та реалізується через систему тренінгових технологій, що забезпечують активну участь здобувачів вищої освіти, практичну спрямованість, постійний зворотний зв'язок і саморефлексію.

Таблиця 1

**Тренінгові методи розвитку професійного мовлення майбутніх учителів
початкової школи**

Метод	Мета використання	Очікуваний результат	Приклади вправ
Рольові ігри	Моделювання педагогічних ситуацій	Формування навичок педагогічного діалогу	Вправа «Складне запитання» Мета: розвиток мовленнєвої імпровізації. Хід роботи: Один студент ставить учителю несподіване запитання від імені учня (наприклад: «Чому потрібно вчити це правило?»). Учитель повинен швидко сформулювати зрозумілу відповідь.
Педагогічні кейси	Аналіз професійних ситуацій	Розвиток критичного мислення та комунікативних стратегій	«Конфлікт у класі» Ситуація: Під час уроку двоє учнів почали сперечатися і заважати іншим. Завдання: запропонувати варіант мовленнєвої реакції вчителя, який допоможе врегулювати конфлікт.
Групові дискусії	Обговорення педагогічних проблем	Розвиток аргументованого мовлення	«Яким має бути мовлення вчителя?» Форма роботи: групова дискусія. Питання для обговорення: • Які риси характеризують ефективне педагогічне мовлення? • Яких мовленнєвих помилок слід уникати вчителю? Результат: розвиток аргументованого мовлення.
Мовленнєві тренінги	Відпрацювання мовленнєвих навичок	Формування культури професійного мовлення	«Мовленнєва виразність» Завдання: прочитати текст із різною інтонацією (заохочення, пояснення, застереження). Мета: розвиток інтонаційної виразності педагогічного мовлення.
Моделювання уроку	Імітація реальної педагогічної діяльності	Підготовка до професійної діяльності	«Міні-урок» Хід роботи: студент проводить короткий фрагмент уроку (5–7 хвилин). Завдання: пояснити тему та поставити запитання учням. Мета: формування навичок педагогічного мовлення в реальних умовах.

Метою моделі є формування високого рівня професійного мовлення майбутнього вчителя, що забезпечує грамотність і нормативність мовлення, виразність і технічну досконалість, ефективність педагогічного впливу, змістову точність і доступність навчального матеріалу. В основу реалізації моделі покладено принципи комунікативної спрямованості, практико-орієнтованості, інтерактивності, рефлексивності, поступовості (від простого до складного), інтеграції всіх компонентів мовлення.

Модель налічує 4 етапи реалізації: діагностувальний, формувальний, рефлексивно-корекційний, оцінювально-результативний. На діагностувальному етапі було передбачено тестування мовної грамотності здобувачів освіти, аналіз усного мовлення, самооцінювання комунікативних умінь, спостереження за мовленнєвою поведінкою. Результатом цього етапу стало визначення індивідуальних потреб і труднощів, розподіл здобувачів за рівнями підготовки. Формувальний (тренінговий) етап є центральним у моделі та реалізується через систему тренінгів відповідно до чотирьох компонентів. Метою рефлексивно-корекційного етапу є осмислення власного мовлення та його вдосконалення. Зміст: самоаналіз виступів, взаємооцінювання, гру-

пові обговорення, індивідуальні рекомендації. Завданням оцінювально-результативного етапу є визначення ефективності моделі. Він здійснюється через повторну діагностику, аналіз динаміки розвитку, підсумкові тренінгові заняття (відкриті виступи).

Експериментальна робота на діагностувальному етапі дозволила визначити початковий рівень сформованості професійного мовлення, відповідно до якого з 32 осіб низький рівень (фрагментарні вміння) було зафіксовано у 14 здобувачів, середній рівень (часткова сформованість) – у 13 студентів, тоді як високий рівень (інтегроване володіння всіма компонентами) спостерігався лише у 5 студентів. Критеріями оцінювання стали правильність мовлення, його точність, логічність, доречність; виразність і техніка мовлення; комунікативна доцільність; доступність і науковість змісту.

На формувальному етапі експерименту було впроваджено систему тренінгових занять, спрямованих на розвиток професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи. Нижче наводимо зміст моделі розвитку професійного мовлення здобувачів вищої освіти ОП «Початкова освіта» (табл. 2).

Таблиця 2

Зміст моделі розвитку професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи засобами тренінгових технологій за компонентами

Назва компонента	Мета	Тренінгові технології
Лінгвістичний компонент	Удосконалення правильності мовлення, комунікативних ознак культури мовлення (точності, логічності, багатства, доречності, чистоти)	• мовні тренінги («Редагуй висловлювання», «Знайди помилку»); • вправи на розвиток словникового запасу; • моделювання педагогічних висловлювань; • мікрвикладання з мовним аналізом.
Технічний компонент	Розвиток техніки мовлення (дицїї, голосових якостей, темпу, сили голосу), виразності мовлення	• артикуляційні та дихальні вправи; • тренінги голосу (інтонація, темп, паузи); • вправи на дикцію (скоромовки, читання вголос); • аудіо- та відеотренінг із самоаналізом.
Прагматичний компонент	Формування ефективної комунікативної поведінки	• рольові та ділові ігри («урок», «пояснення нового матеріалу»); • кейс-метод (аналіз педагогічних ситуацій); • тренінги педагогічної взаємодії; • вправи на розвиток емпатії та активного слухання.
Предметний компонент	Забезпечення змістовності, науковості, аргументованості мовлення	• мікрвикладання з поясненням навчального матеріалу; • створення «простих пояснень складного»; • інтегровані заняття (предмет + мовлення); • тренінги структурування інформації

Оцінювально-результативним етапом було передбачено повторну діагностику рівнів сформованості навичок професійного мовлення здобувачів вищої освіти, що засвідчила позитивну динаміку. Зокрема, кількість здобувачів із високим рівнем професійного мовлення зросла до 12 осіб, водночас кількість здобувачів, які перебувають на низькому рівні зменшилася до 6 осіб. Середній рівень було зафіксовано у 14 здобувачів.

Отримані результати свідчать про ефективність використання тренінгових технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи щодо розвитку навичок професійного мовлення. Тренінгове навчання сприяє підвищенню рівня комунікативної компетентності, розвитку культури професійного мовлення, формуванню навичок педагогічної взаємодії, підготовці до реальних ситуацій педагогічної діяльності. Крім того, тренінгові технології стимулюють активність здобувачів, підвищують їхню мотивацію до навчання та сприяють розвитку творчого потенціалу.

Отже, професійне мовлення майбутнього вчителя початкових класів є ключовим чинником успішної професійної діяльності. Застосування тренінгових технологій забезпечує активізацію пізнавальної діяльності здобувачів, сприяє формуванню вмінь чіткого, логіч-

ного, доречного та виразного мовлення, розвитку навичок педагогічної взаємодії, аргументації та професійної імпровізації. Тренінгове навчання створює умови для моделювання реальних педагогічних ситуацій, що, своєю чергою, підвищує рівень готовності майбутніх учителів до професійного спілкування в освітньому середовищі. Результати дослідження засвідчили позитивну динаміку розвитку компонентів професійного мовлення (лінгвістичного, технічного, прагматичного, предметного) за умови систематичного впровадження тренінгових технологій в освітній процес. Особливу роль відіграють такі методи, як кейс-аналіз, мікрОВикладання, групові дискусії, дебати та рефлексивні практики, які сприяють формуванню усвідомленого ставлення до мовлення як професійного інструмента. Використання тренінгових технологій є ефективним педагогічним засобом удосконалення навичок професійного мовлення здобувачів вищої освіти за ОП «Початкова освіта», що забезпечує підвищення якості їхньої фахової підготовки. Перспективи подальших досліджень убацьемо в розробленні комплексних тренінгових програм, спрямованих на вивчення впливу міждисциплінарних підходів на формування професійного мовлення в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Список використаної літератури

1. Дружененко Р. Професійне мовлення сучасного вчителя-філолога: аналіз нормативності та шляхи формування. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2025. Вип. 7. С. 62–67. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.09>
2. Кизилова В. В. Теорія і практика мовленнєвої комунікації : навч. посіб. для студ. закл. вищої освіти. Вид. 2-ге, уточнене й доповнене. Лубни, 2025. 125 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11346> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Перець О. М. Навчальний тренінг як ефективний засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів. *Вісник кафедри педагогіки початкового навчання*. Рівне : РДГУ, 2011. № 3. С. 256–260. URL: <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/2995/1/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%8C%20%D0%9E.%D0%9C..pdf> (дата звернення: 15.03.2026).
4. Попова О., Лесик А. Мовленнєва підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах нової української школи. *Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph* / Т. Hritchenko, О. Loiuk et al. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2021. С. 886–913. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.MONO.PED.III.8.13>
5. Тараненко Г., Поправко О. Імплементация тренінгових технологій в освітній процес закладу вищої освіти як умова особистісного та професійного зростання майбутнього фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74. Т. 3. С. 153–158. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-3.29>
6. Швидун Л., Виноградова О. Професійний розвиток педагогів засобами тренінгових технологій. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2025. Вип. 1. С. 157–162. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.22>

References

1. Druzenenko, R. (2025). Profesiine movlennia suchasnoho vchytelia-filoloha: analiz normatyvnosti ta shliakhy formuvannia [Professional speech of the modern philologist teacher: analysis of the problem and ways of formation]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Seriiia «Pedagogika. Psykholohiia» – Scientific Bulletin of Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series «Pedagogy. Psychology»*, (7), 62–67. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.09> [in Ukrainian].

2. Kyzylova, V. (2025). Teoriia i praktyka movlennievoi komunikatsii [Theory and practice of speech communication]. Lubny. Retrieved from <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11346> [in Ukrainian].

3. Perets, O. M. (2011). Navchalnyi treninh yak efektyvnyi zasib formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv [Educational training as an effective means of forming the professional competence of future primary school teachers]. *Visnyk kafedry pedahohiky pochatkovoho navchannia – Bulletin of the Department of Pedagogy of Primary Education*, (3), 256–260. Retrieved from <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/2995/1/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%8C%20%D0%9E.%D0%9C..pdf> (Last accessed: 15.03.2026) [in Ukrainian].

4. Popova, O., & Lesyk, A. (2021). Movlennieva pidhotovka maibutnykh pedahohiv do profesiinoi diialnosti v umovakh novoi ukrainskoi shkoly [Speech preparation of future teachers for professional activity in the conditions of the new Ukrainian school]. *Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph*. (pp. 886–913). Boston: Primedia eLaunch. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.MONO.PED.III.8.13> [in Ukrainian].

5. Taranenko, H., & Popravko, O. (2021). Implementatsiia treninhovykh tekhnolohii v osvittii protses zakladu vyshchoi osvity yak umova osobystisnoho ta profesiinoho zrostantia maibutnoho fakhivtsia [Implementation of the training technologies into the educational process of a higher education institution as a condition for personal and professional growth of a future specialist]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and General Secondary Schools*, 74(3), 153–158. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-3.29> [in Ukrainian].

6. Shvydun, L., & Vynogradova, O. (2025). Profesiinyi rozvytok pedahohiv zasobamy treninhovykh tekhnolohii [Professional development of teachers by means of training technologies]. *Acta Paedagogica Volyniensis*, (1), 157–162. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.22> [in Ukrainian].

Кизилова В. В. Розвиток навичок професійного мовлення здобувачів освітньої програми «Початкова освіта» засобами тренінгових технологій

У статті розглянуто проблему розвитку навичок професійного мовлення здобувачів вищої освіти освітніх рівнів бакалавр, магістр, які навчаються за освітньою програмою «Початкова освіта», засобами тренінгових технологій. Наголошено на її актуальності, що пов'язана із упровадженням компетентнісного підходу в початковій школі, недостатньо сформованим складником фахової компетентності, зокрема культури професійного мовлення. Схарактеризовано новітні освітні документи, наукову літературу щодо змісту поняття професійне мовлення, мети й завдань, обов'язкових результатів навчання здобувачів щодо його сформованості. Актуалізовано проблему застосування тренінгових педагогічних технологій щодо розвитку комунікативних здібностей, розвитку навичок професійного мовлення бакалаврів і магістрів освітньої програми «Початкова освіта». З'ясовано, що використання тренінгових технологій підпорядковано розвитку мовленнєвої культури, удосконаленню навичок педагогічного спілкування. Уточнено зміст лінгвістичного, технічного, прагматичного, предметного компонентів професійного мовлення. Визначено педагогічні умови використання тренінгових технологій щодо розвитку професійного мовлення. Схарактеризовано тренінгові вправи, тренінгові методи, спрямовані на розвиток мовленнєвої компетентності. Описано суть розробленої та апробованої у процесі практичної діяльності моделі розвитку професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи засобами тренінгових технологій відповідно до лінгвістичного, технічного, прагматичного, предметного компонентів. Наведено результати експериментальної роботи.

Ключові слова: учитель початкової школи, здобувач вищої освіти, мовленнєва комунікація, професійне мовлення, культура мовлення, мовнокомунікативна компетентність, тренінгові технології навчання.

Kyzylova V. V. Development of professional speech skills of students of the educational programme “Primary Education” by means of training technologies

The article examines the problem of developing professional speech skills of higher education students at the bachelor's and master's levels who are enrolled in the educational programme “Primary Education” by means of training technologies. The relevance of this issue is emphasised, as it is associated with the implementation of the competence-based approach in primary school and with the insufficient formation of a component of professional competence, in particular the culture of professional speech. Modern educational documents and scholarly literature concerning the content of the concept of professional speech, its purpose and objectives, as well as the mandatory learning outcomes of students regarding its formation are characterised. The problem of applying training-based pedagogical technologies for the development of communicative abilities and professional speech skills of bachelor's and master's students of the educational programme “Primary Education” is actualised. It has been found that the use of training technologies is subordinated to the development of speech culture and the improvement of pedagogical communication skills. The content of the linguistic, technical, pragmatic, and subject-specific components of professional speech is specified. The pedagogical conditions for the use of training technologies in the development of professional speech are determined. Training exercises and training methods aimed at developing speech competence are characterised. The essence of the model for the development of professional speech of future primary school teachers by means of training technologies, developed and tested in the process of practical activity in accordance with the linguistic, technical, pragmatic, and subject-specific components, is described. The results of the experimental work are presented.

Key words: primary school teacher, higher education student, speech communication, professional speech, speech culture, communicative competence, training technologies.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого
доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 15.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026